

УДК 364.4-053.6-043.86 :378](045)
DOI 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305292

**РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
АКАДЕМІЧНИЙ, НАУКОВИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ**

Коляда Наталія, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID 0000-0001-7743-7831

E-mail: Koliada_n@ukr.net

Кравченко Оксана, докторка педагогічних наук, професорка, декан факультету соціальної та психологічної освіти, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Левченко Наталія, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

У статті розкрито особливості розвитку молодіжної роботи в закладах вищої освіти. На прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини висвітлено історію розвитку молодіжної політики, молодіжної роботи від навчальної дисципліни до науково-практичних розробок.

Авторами на основі теорії і практики молодіжної роботи з урахуванням пропозицій стейкхолдерів визначено перспективи щодо академічного, наукового та прикладного аспектів молодіжної роботи в ЗВО в контексті розвитку соціальної молодіжної політики в Україні.

Ключові слова: молодіжна робота, молодіжна політика, соціальна політика, молодь, заклад вищої освіти, студентська молодь, освітньо-професійна програма, соціальний працівник, молодіжний працівник, стейкхолдери, обдарована молодь, молодіжний центр.

**DEVELOPMENT OF YOUTH WORK
IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION:
ACADEMIC, SCIENTIFIC AND APPLIED ASPECTS**

Koliada Nataliia, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Social Pedagogy and Social Work Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID 0000-0001-7743-7831

E-mail: Koliada_n@ukr.net

Kravchenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Social Pedagogy and Social Work Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Levchenko Nataliia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID: 0000-0002-5479-1907

E-mail: n.levchenkod@gmail.com

The article reveals the peculiarities of the development of youth work in institutions of higher education.

Youth work is a promising field of professional activity with young people, which requires the development of training and employment of youth workers, the level of popularization of youth work in all regions and cities of Ukraine.

The development of youth policy, youth work in institutions of higher education has academic and applied aspects and has gone from an educational discipline to scientific and practical developments. Using the example of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, the history of the development of youth policy, youth work from academic discipline to scientific and practical developments is covered. In particular, since 2018, the educational and professional program «Social work (Youth work)» has been implemented at the second level of higher education «master» in the specialty «231 Social work».

In the context of the development of youth policy as an educational component, later – a separate educational program, there was a vital need to conduct scientific research in this direction. Initially, these were studies on the history of youth work. Subsequently, the historical-pedagogical vector of research was expanded by scientific investigations into the theory and practice of social work, particularly youth work. Scientific research in the field of youth work, youth policy within the educational and scientific program «Social Work» of the third (educational and scientific) level of higher education (specialty 231 «Social Work», educational degree «Doctor of Philosophy») and scientific program deserve special attention «Theoretical and methodological foundations of training future social workers for youth work» (specialty 231 «Social work», scientific level «Doctor of Sciences»).

In 2018, the youth center «START» was established at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. The purpose of the center's activity is comprehensive development and self-realization of youth in various spheres of social life, disclosure of their potential, protection of interests and rights, promotion of social formation and development, professional orientation and organization of meaningful leisure time, support of talented, gifted youth.

The authors, on the basis of the theory and practice of youth work, taking into account the suggestions of stakeholders, determined the prospects for the academic, scientific and applied aspects of the youth policy in the context of the development of social youth policy in Ukraine.

Key words: *youth work, youth policy, social policy, youth, higher education institution, student youth, educational and professional program, social worker, youth worker, stakeholders, gifted youth, youth center.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реалізація молодіжної політики є одним із провідних напрямів діяльності держави. При цьому особливо гостро стоїть питання розробки та апробації нових технологій роботи з різними категоріями молоді, нормативно-правового забезпечення державної соціальної молодіжної політики. Розуміння молоді як об'єкта національно-державних інтересів, одного з головних

чинників забезпечення розвитку держави і суспільства знаходить практичне втілення в низці законодавчих актів і урядових програм [15].

В Україні основні аспекти соціальної молодіжної політики, молодіжної роботи прегламентують закони та нормативно-правові акти, а саме: Стратегія розвитку державної молодіжної політики до 2030 року, Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021–2025 роки, програма «Молодіжний працівник» (2014), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» (2017), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні» (2018), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2019–2022 роки з реалізації Концепції підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні» (2019), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки» (2020), Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021) та ін. [3; 18; 23]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науково-практичному, науково-методичному доробку питання розвитку молодіжної роботи, молодіжної політики, молодіжного руху презентовані у різноаспектних міждисциплінарних дослідженнях, що свідчить про зацікавленість науковців, теоретиків і практиків до означеної проблеми (Н. Дзюба, О. Лісовець, Н. Левченко, Н. Павлик, І. Пеша, О. Ярема та ін.). Однак, недостатньо розкритим залишається питання особливостей та перспектив розвитку молодіжної роботи перспективної сфери професійної діяльності з молоддю в закладах вищої освіти.

Мета статті – розкрити особливості розвитку молодіжної роботи в закладах вищої освіти на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; на основі теорії і практики молодіжної роботи з урахуванням пропозицій стейкхолдерів визначити перспективи щодо академічного, наукового та прикладного аспектів розвитку молодіжної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Молодіжна робота – перспективна сфера професійної діяльності з молоддю, що потребує розвитку підготовки та сфери працевлаштування молодіжних працівників, рівня популяризації молодіжної роботи в усіх областях, містах України.

Суб'єктами молодіжної роботи є установи, заклади, організації, зокрема: громадські ради, координаційні ради з питань молодіжної політики, координаційні ради з питань національно-патріотичного виховання молоді, молодіжні ради, молодіжні колегії, студентські ради, парламенти; молодіжні центри, центри роботи з дітьми та молоддю; заклади освіти; заклади позашкільної освіти та ін. [6].

У Законі України «Про основні засади молодіжної політики» (2021) визначено, що «молодіжна робота – це «діяльність, спрямована на залучення дітей та молоді до суспільного життя, що здійснюється дітьми та молоддю, разом з дітьми та молоддю або в інтересах дітей та молоді за допомогою інструментів спільного прийняття рішень; суб'єкти молодіжної роботи – фізичні особи, фізичні особи – підприємці, юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, що здійснюють молодіжну роботу. До суб'єктів молодіжної роботи належать, зокрема, молоді особи, молодіжні та дитячі громадські об'єднання, інші громадські об'єднання, молодіжні ради, органи (організації) учнівського та студентського самоврядування, молодіжні центри, молодіжні працівники, радники з питань молоді, благодійні організації, неформальні молодіжні об'єднання» [3].

Відповідно до термінології Рада Європи у сферах молодіжної політики, прав людини та неформальної освіти поняття «молодіжна робота» визначено як інструмент для особистого розвитку, соціальної інтеграції та активного громадянства молодих людей [15, с. 52].

В Україні молодіжну роботу реалізують на чотирьох рівнях міжнародному, національному, регіональному та місцевому, що регламентується нормативно-правовими документами.

Практичним досвідом реалізації молодіжної роботи на державному рівні є діяльність Всеукраїнського молодіжного центру, програми «Молодіжний працівник», Асоціацій молодіжних працівників та молодіжних центрів України.

Сучасність висуває ряд вимог щодо підвищення ефективності соціальної роботи з молоддю, серед яких – оновлення змісту підготовки, зосередження уваги на усвідомленні досвіду минулих років; врахування вікових особливостей та прав молодих людей, формування умінь вибору змісту роботи, планування і т.п. Тому на порядку денному – формування справжнього соціально компетентного організатора молодіжної роботи, розробка ефективних моделей та механізмів підготовки кадрів для означеної сфери соціальної роботи з урахуванням адекватних особливостям часу орієнтацій та інтересів молоді, а також соціально-політичної ситуації в країні і світі.

Розвиток молодіжної політики, молодіжної роботи в закладах вищої освіти має академічний та прикладний аспекти та пройшов шлях від навчальної дисципліни до науково-практичних розробок.

Зокрема, в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, насамперед, це розробка навчально-методичного забезпечення освітніх компонентів:

– «Соціальна молодіжна політика» (у контексті запровадження підготовки фахівців ОС «бакалавр» за спеціальністю «Соціальна педагогіка», 2002 р.);

– «Соціальна політика» (у контексті запровадження підготовки фахівців ОС «бакалавр» за спеціальністю «Соціальна робота», 2011 р.);

– «Проектна діяльність у молодіжній роботі», «Теорія і практика молодіжної роботи», «Молодіжна робота», «Молодіжна робота у сфері дозвілля та волонтерства», «Сучасні практики молодіжної роботи», «Організація та інфраструктура молодіжної роботи», «Соціальне проектування в молодіжній роботі», «Тренінгові технології в молодіжній роботі», «Менеджмент молодіжної роботи» (обов'язкові та вибіркові компоненти у контексті запровадження підготовки фахівців ОС «магістр» за спеціальністю «Соціальна робота», освітньо-професійної програми «Соціальна робота (Молодіжна робота)», 2018 р.);

– «Молодь в сучасній громаді» (у контексті запровадження підготовки фахівців ОС «молодший бакалавр» за спеціальністю «Соціальна робота», 2022 р.);

– «Теоретико-практичні основи молодіжної роботи», «Соціальна молодіжна політика» (ОНП «Соціальна робота», ОС «доктор філософії»);

– та ін. [2; 9; 11; 15; 19–20; 21; 24–25].

З 2018 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини реалізується освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Молодіжна робота)» за другим рівнем вищої освіти «магістр» за спеціальністю «231 Соціальна робота» (далі – ОПП) [13].

ОПП розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» у редакції від 25.06.2020, Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої

діяльності закладів освіти», «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977), Наказу Міністерства соціальної політики «Про затвердження Зміни № 10 до національного класифікатора ДК 003:2010» (№ 810-21 від 25 жовтня 2021 року), Постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Положення про освітні програми в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», затвердженого протоколом Вченої ради УДПУ імені Павла Тичини № 8 від 28.01.2020 р., Стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (24.04.2019 р.), Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (нова редакція) (2022), професійного стандарту за професією «Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)» (2023).

Метою ОПП є підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі соціальної роботи, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у професійній діяльності, в тому числі і в молодіжній сфері, що передбачає володіння фундаментальними знаннями і практичними навичками з соціальної і молодіжної роботи, їх застосування, а також проведення досліджень та здійснення інновацій задля професійного саморозвитку, безперервної самоосвіти, а відтак підвищення власної конкурентоспроможності на сучасному ринку професійних послуг [13].

Увага зосереджується на теоретико-практичній підготовці з молодіжної роботи, що уможливорює подальшу зайнятість, актуалізує систему професійної самоосвіти та кар'єрного зростання особистості. Програма дає змогу опанувати сучасні технології та ефективні методики соціальної роботи з молоддю, а також оволодіти комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів з реалізації державної політики у молодіжній сфері: підвищення рівня компетентностей молоді, у тому числі громадянських, підвищення рівня культури волонтерства серед молоді, активізація залучення молоді до процесів ухвалення рішень, підвищення рівня поінформованості молоді про інструменти участі, зміцнення соціальної згуртованості молоді.

Програма спрямована на підвищення рівня знань та навичок в галузі соціальної та молодіжної роботи, інноваційних технологій та методів роботи з молоддю, а також щодо ефективного розроблення та реалізації обґрунтованої молодіжної політики в Україні. Структура програми передбачає поєднання теорії і практики соціальної та молодіжної роботи на підґрунті міждисциплінарного підходу, оволодіння інноваційними методами професійної діяльності. Безперервні зміни в соціальній сфері та молодіжній політиці вимагають постійної корекції змісту підготовки, тому склад вибіркових дисциплін освітньої програми періодично оновлюється, що дозволяє враховувати тенденції соціального розвитку України, спеціальності 231 Соціальна робота та індивідуальні запити здобувачів вищої освіти.

ОПП відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 231 «Соціальна робота» освітнього рівня вищої освіти «магістр», а також вимогам Міжнародного стандарту освіти і підготовки фахівців з соціальної роботи, рекомендованого Міжнародною федерацією соціальних працівників (IFSW) та Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи (IASSW) [5].

З 2020 р. розробниками ОПП враховано професійні стандарти – документи, що втілює сучасний підхід до розвитку професії у молодіжній сфері, який містить вимоги до професійних компетентностей фахівця, вимоги до освіти, кваліфікації фахівця та професійного розвитку фахівця. Визнання нової професії є запорукою розвитку молодіжної сфери держави і посиленням молодіжної роботи компетентними фахівцями.

У 2020 р. наказом Мінекономіки №1179 від 20.06.20 затверджено професійний стандарт «Фахівець із соціальної роботи», згідно якого доповнено перелік фахових компетентностей, а саме: СК 17. Здатність до надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати [17].

У 2022 р. затверджений професійний стандарт «Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)». Професійний стандарт розроблено робочою групою при Мінмолодьспорту у партнерстві з Програмою USAID DOBRE, проектом Ради Європи «Молодь за демократію в Україні: Фаза II», Програмою розвитку ООН в Україні [16].

З урахуванням змісту професійного стандарту доповнено перелік загальних і фахових компетентностей, програмних результатів навчання: ЗК 11. Здатність виявляти лідерські якості; СК 17. Здатність до надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати (згідно професійного стандарту «Фахівець із соціальної роботи»); ПРН 22. Визначати та аналізувати потреби молоді, робити висновки та визначати рекомендації за результатами аналізу; ПРН 23. Організовувати молодіжну роботу, підвищувати рівень участі молоді в суспільному житті.

Зміст ОПП оновлюється за участю широкого кола стейкхолдерів:

- представники закладів вищої освіти: науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти, представники органів студентського самоврядування, випусники;
- представники органів місцевого самоврядування: голови ОТГ, співробітники відділів у справах молоді, соціальні служби тощо;
- представники молодіжних центрів та молодіжних рад, молодіжні працівники;
- громадські організації та об'єднання.

З метою вирішення дискусійних питань з професійної підготовки молодіжних працівників було проведено опитування за участі означених вище груп стейкхолдерів.

На запитання «Які, на Ваш погляд, вимоги повинні ставитися до фахівців соціальної роботи з молоддю або молодіжного працівника?» були запропоновані варіанти відповідей і можливість їх оцінити. Відтак, найвищу оцінку отримали такі характеристики: ініціативність, креативність, здатність вирішувати професійні завдання, комунікативність, соціальна відповідальність, організаторські якості.

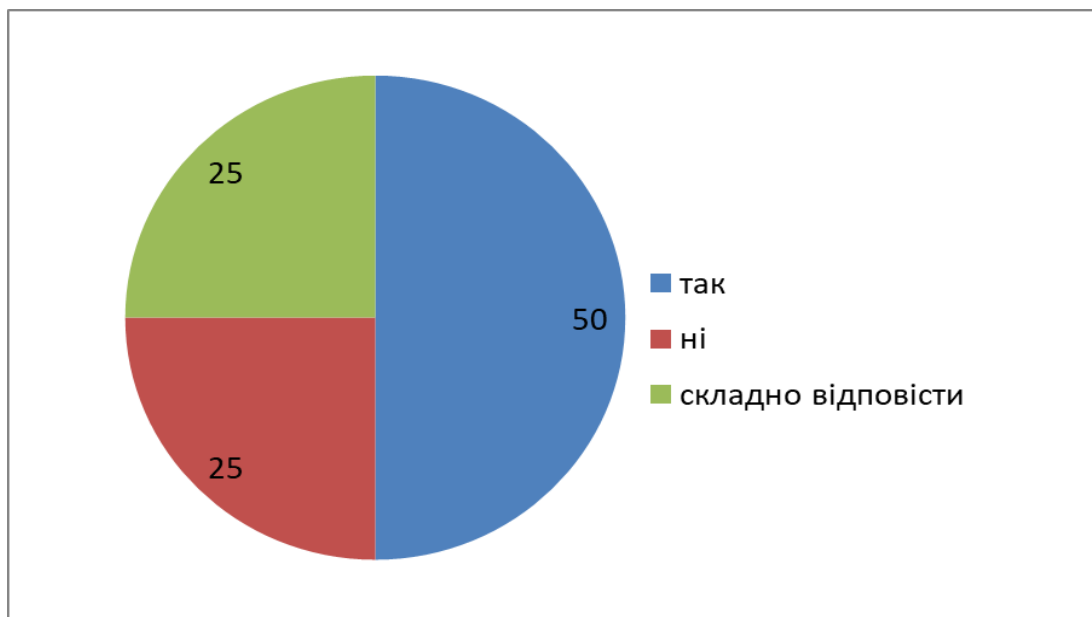
Серед професійних компетентностей, які перш за все необхідні для соціального працівника, який працює з молоддю, або молодіжного працівника, роботодавці вказали: здатність визначати перспективні напрямки в роботі з молоддю; здатність виявляти актуальні проблеми молоді; готовність до розробки і реалізації соціальних проектів, які враховують потреби та інтереси як самої молоді, так і суспільства, і держави; готовність оцінювати актуальні проблеми молоді; здібність до лідерства, вміння повести за собою; готовність до залучення молоді до творчої діяльності; здатність до саморозвитку і самореалізації у професії; здатність до володіння професійними технологіями роботи з молоддю; здатність навчатися; здатність визначити проблемну ситуацію; здатність генерувати інновації;

Щодо професійної підготовки молодіжних працівників, то 80 % респондентів зазначили, що підготовка має здійснюватися у закладах вищої освіти, і 20 % вказали, що достатньо курсів підвищення кваліфікації (Рис. 1).

Рис. 1. Відповіді респондентів стосовно професійної підготовки молодіжних працівників

На запитання «Чи відчутний соціальний ефект у Вашій громаді від діяльності молодіжних працівників, молодіжних центрів?», відповіді розподілилися наступним чином: 50 % – відчутний, 25 % – не відчутний, 25 % – не змогли визначитися (Рис. 2).

Рис. 2. Відповіді респондентів щодо соціального впливу фахівців молодіжної роботи в громаді

Серед проблем, які наявні у сфері молодіжної роботи, фахівці-практики вказали: відсутність професійного підходу; нерозуміння важливості організації молодіжної роботи представниками органів місцевого самоврядування; відмежованість напрямків молодіжної роботи від реальних потреб та проблем молоді; низка економічна спроможність; не враховані потреби молоді; відсутність фінансування на програми підтримки молоді; недостатня увага громадськості до молодіжної роботи.

Серед перспектив було окреслено такі: орієнтація молодіжної роботи на вирішення проблем і потреб молоді та жителів громади; системна професійна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців, які працюють з молоддю; наявність програм професійного самовизначення; можливість підвищення духовного і фізичного розвитку громади та участь у прийнятті рішень; залучення молоді до просвітницької діяльності; молодіжна робота – перспективна сфера професійної діяльності з молоддю, що потребує розвитку працевлаштування молодіжних працівників, рівня популяризації молодіжної роботи в усіх областях, містах України.

У контексті розвитку молодіжної політики як освітньої компоненти, згодом – окремої освітньої програми, виникла життєва потреба у проведенні наукових досліджень в означеному напрямі. Спочатку це були дослідження з історії молодіжної роботи. Згодом історико-педагогічний вектор досліджень було розширено науковими розвідками з теорії і практики соціальної роботи, зокрема молодіжної роботи.

На окрему увагу заслуговують наукові дослідження в галузі молодіжної роботи, молодіжної політики в межах освітньо-наукової програми «Соціальна робота» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (спеціальність 231 «Соціальна робота», освітній ступінь «доктор філософії») та наукової програми «Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи» (спеціальність 231 «Соціальна робота», науковий рівень «доктор наук»).

Одночасно з підготовкою дисертаційних робіт наукові дослідження у сфері молодіжної політики набули розвитку в контексті виконання наукових тем:

– держбюджетна тема «Розвиток дитячого руху в Центральній Україні (друга половина XIX – XX ст.)» (фундаментальне дослідження, державний реєстраційний номер № 0110U001000, 2010-2012);

– держбюджетна тема «Педагогічно-просвітницька діяльність громадських організацій України (друга половина XIX – початок XX ст.)» (фундаментальне дослідження, державний реєстраційний номер № 0113U000331, 2013–2015);

– держбюджетна тема «Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами засобами інклюзивного туризму» (фундаментальне дослідження, державний реєстраційний номер № 0119U103978, 2020-2022);

– наукова тема кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми історико-педагогічного знання» (державний реєстраційний номер № 0111U009198);

– наукова тема кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Актуальні проблеми соціально-педагогічної теорії та практики» (реєстраційний номер 0111 U 00 75 47)».

З метою популяризації наукових розробок, практичного досвіду у 2018 р. університет став засновником наукового журналу «Соціальна робота та соціальна освіта». З 2020 р. журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України категорії Б (наказ МОН України від 26.11.2020 № 1471), в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт (231 – Соціальна робота; 011 – Освітні, педагогічні науки; 015 – Професійна освіта; 016 – Спеціальна освіта). З 2019 р. редакційна колегія журналу започаткувала нову рубрику – «Молодіжна робота» [22].

З-поміж дослідницьких структур факультет соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини, що сьогодні працюють над розробкою актуальних питань соціальної роботи, молодіжної політики:

– Молодіжний центр «START»;

– Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства подвійного підпорядкування НАПН та МОН України;

- Центр соціально-освітньої інтеграції та інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму «Без бар'єрів»;
- Гендерний центр;
- Науково-практичний центр родинного виховання;
- Школа передового досвіду «Школа соціальних знань»;
- Інноваційний проект Національно-патріотичний табір для студентської молоді «Дія»;
- та ін. [12].

З часом у контексті розвитку академічної, прикладної наукової діяльності, популяризації молодіжної роботи в Україні виникла потреба у виокремленні окремого напрямку досліджень, і відповідного – структурного підрозділу.

Відповідно до Типового положення про молодіжний центр визначено поняття «молодіжний центр» – установа, що утворюється для вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді.

У 2018 році в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини створено молодіжний центр «START». Мета діяльності центру – всебічний розвиток і самореалізація молоді в різних сферах суспільного життя, розкриття її потенціалу, захист інтересів та прав, сприяння соціальному становленню й розвитку, професійній орієнтації та організації змістовного дозвілля, підтримка талановитої, обдарованої молоді [10].

Основні завдання центру – є створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення молоді; залучення молоді до участі в наукових, мистецьких, спортивних, інформаційно-просвітницьких заходах; утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у молоді; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; взаємодія з молодіжними, дитячими громадськими організаціями; забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва. Основні напрями діяльності центру: навчально-науковий, дозвіллевий, інформаційно-консультаційний, проєктний, профорієнтаційний, менторський.

У межах діяльності молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини постійно проводяться заходи різних рівнів, волонтери центру є постійними учасниками тренінгів, семінарів, тренінгів зі створення Startup-проєктів, тренінгів особистісного зростання та розвитку лідерських якостей; майстер-класи від успішних молодіжних лідерів, молодіжного форуму «Громадянська освіта молоді: стан та перспективи розвитку», тренінгу «Молодіжна політика та молодіжна робота в Україні», Школу леді та джентльменства для молоді, круглого столу «Громадянська компетентність молоді», форуму «Професійна зайнятість молоді», програму професійного та особистісного розвитку «Молодь. Освіта. Політика», тренінгу для дітей та молодих батьків, для внутрішньо переміщених осіб, кінолекторії тощо [4].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отже, молодіжна робота – перспективна сфера професійної діяльності з молоддю. На основі теорії і практики молодіжної роботи з урахуванням пропозицій стейкхолдерів визначити перспективи щодо академічного, наукового та прикладного аспектів розвитку молодіжної політики в закладах вищої освіти, а саме:

- розробка та впровадження практичної складової підготовки майбутніх фахівців з молодіжної роботи на базі молодіжних центрів, організацій;
- розробка методичних рекомендацій для фахівців з питань молоді;

– розробка постійно діючої програми з неформальної освіти для підвищення рівня компетентностей майбутніх фахівців з питань молоді (молодіжних працівників) в закладі вищої освіти;

– та ін.

Означені вище питання і є перспективою для подальших досліджень теорії і практики молодіжної роботи, особливостей її розвитку в закладах вищої освіти з урахуванням пропозицій стейкхолдерів щодо академічного, наукового та прикладного аспектів молодіжної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дзюба Наталія. Механізми наставництва для підвищення ефективності роботи з молоддю. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. №1 (6). С. 86–97.
2. Енциклопедія молодіжної роботи / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Левченко Н., Коляда Н., Балдинюк О., та ін. К. : 2022. 130 с.
3. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата запити: 09.12.2023)
4. Коляда Н., Левченко Н. Розвиток молодіжної роботи в умовах вищого закладу освіти (з досвіду діяльності молодіжного центру «Start» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини). *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2019. № 2. С. 87–96.
5. Міжнародний стандарт освіти і підготовки фахівців з соціальної роботи, рекомендованого Міжнародною федерацією соціальних працівників (IFSW) та Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи (IASSW). URL: <https://www.iasswaiets.org/global-standards-for-social-work-education-andtraining/> (дата запити: 01.12.2023)
6. Молодіжна політика в об'єднаних територіальних громадах: посібник учасника/ці навчального семінару. Київ, 2018. С. 12–76.
7. Молодіжна політика в Україні: навчальний посібник / П. В. Горінов, Р. Г. Драпушко, Н. А. Драпушко, О. Є. Ільюк / за заг. ред. акад., проф. В. П. Андрущенка. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 304 с.
8. Молодіжна політика в умовах децентралізації: методичні рекомендації для спеціалістів, які реалізують державну політику в молодіжній сфері / за ред. І. В. Пешої. Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2018. 28 с.
9. Молодіжний менеджмент та політика: навчальний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Н.В. Левченко, Н. М. Коляда. Київ : Компринт, 2021. 95 с.
10. Молодіжний центр «START». Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: <https://url.udpu.edu.ua/ZThmNDFjYm>
11. Молодь в сучасній громаді : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т соц. та психолог. освіти, каф. соц. пед. та соц. роботи ; уклад. Н.В. Левченко. Умань : Візаві, 2022. 125 с.
12. Наукова діяльність факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://fspu.udpu.edu.ua/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b0/> (дата запити: 10.12.2023)
13. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Молодіжна робота)» за другим рівнем вищої освіти «магістр» за спеціальністю «231 Соціальна робота». Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. URL: <https://url.udpu.edu.ua/NGIzOGNIYz> (дата запити: 02.12.2023)
14. Пеша І. Напрями та завдання молодіжної політики на рівні територіальної громади. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3(42). С. 98–103.
15. Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи: теорія і практика : монографія / Наталія Володимирівна Левченко ; [наук. ред. Н. М. Коляда] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. К. : Компринт, 2023. 423 с.
16. Професійний стандарт «Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник)». URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/%D0%97%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82-%D0%B7%D0%B0->

- [%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-](#) (дата запиту: 02.12.2023)
17. Професійний стандарт «Фахівець із соціальної роботи» (наказ Мінекономіки №1179 від 20.06.20). Реєстр професійних стандартів. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/fahivec-z-pitan-molodi-molodiznij-pracivnik> (дата запиту: 02.12.2023)
18. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки» (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text> (дата запиту: 29.11.2023)
19. Соціальна молодіжна політика : навч. посібник / МОН України, Уманський ДПУ імені Павла Тичини ; [уклад. Н.М. Коляда, О.О. Кравченко]. Умань : Жовтий О. О., 2010. 123 с.
20. Соціальна молодіжна політика : навчально-методичний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Н. В. Левченко, Н. М. Коляда, Г. М. Кучер. Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. 104 с.
21. Соціальна політика : навчальний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [уклад. І.О. Карпич, Н.М. Коляда]. Умань : Жовтий О. О., 2017. 136 с.
22. Соціальна робота та соціальна освіта. URL: <http://srsou.dpu.edu.ua/> (дата запиту: 08.12.2023)
23. Стратегія розвитку державної молодіжної політики до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-nacionalnu-strategiyu-derzhavnoyi-molodizhnoyi-politiki-do-2030-roku> (дата запиту: 07.12.2023)
24. Теоретико-практичні основи молодіжної роботи : навч.-метод. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т соц. та психолог. освіти, каф. соц. пед. та соц. роботи ; уклад. Н.В. Левченко. К. : Компринт, 2022. 90 с.
25. Теорія і практика молодіжної роботи: навчальний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Н.В. Левченко. Київ : Компринт, 2021. 92 с.
26. Koliada, N., Kravchenko, O., Bereziwska, L., Herasymenko, O., Shevchuk, O. Youth Policy: From Educational Subject to Scientific and Practical Developments. Lecture Notes in Networks and Systemsthis link is disabled, 2022, 319, pp. 1235–1241.
27. Levchenko, N., Isachenko, V., Morhai, L., Koliada, N., Polishchuk, N. Youth Work in a Higher Education Institution: Formation and Prospects of Development. Lecture Notes in Networks and Systemsthis link is disabled, 2022, 319, pp. 1242–1249.

REFERENCES

1. Dziuba Nataliia. Mekhanizmy nastavnytstva dlia pidvyshchennia efektyvnosti roboty z moloddui. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*. 2021. №1 (6). S. 86–97.
2. Entsyklopediia molodizhnoi roboty / МОН України, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny ; uklad.: Levchenko N., Koliada N., Baldyniuk O., ta in. Kyiv : 2022. 130 s.
3. Zakon Ukrainy «Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky» (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (data zapytu: 09.12.2023)
4. Koliada N., Levchenko N. Rozvytok molodizhnoi roboty v umovakh vyshchoho zakladu osvity (z dosvidu diialnosti molodizhnoho tsentru «Start» Umanskooho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny). *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*. 2019. № 2. S. 87–96.
5. Mizhnarodnyi standart osvity i pidhotovky fakhivtsiv z sotsialnoi roboty, rekomendovanooho Mizhnarodnoiu federatsiieiu sotsialnykh pratsivnykiv (IFSW) ta Mizhnarodnoiu asotsiatsiieiu shkil sotsialnoi roboty (IASSW). URL: <https://www.iasswaiets.org/global-standards-for-social-work-education-andtraining/> (data zapytu: 01.12.2023)
6. Molodizhna polityka v ob'iednanykh terytorialnykh hromadakh: posibnyk uchashnyka / tsi navchalnoho seminaru. Kyiv, 2018. S. 12–76.
7. Molodizhna polityka v Ukraini: navchalnyi posibnyk / P.V. Horinov, R. H. Drapushko, N. A. Drapushko, O. Ye. Iliuk / za zah. red. akad., prof. V. P. Andrushchenka. Kyiv: Ukrainskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova, 2023. 304 s.
8. Molodizhna polityka v umovakh detsentralizatsii: metodychni rekomendatsii dlia spetsialistiv, yaki realizuiut derzhavnu polityku v molodizhnii sferi / za red. I. V. Pieshoi. K. : DU «Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky», 2018. 28 s.
9. Molodizhnyi menedzhment ta polityka: navchalnyi posibnyk / МОН України, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny ; uklad. N.V. Levchenko, N. M. Koliada. Kyiv : Komprint, 2021. 95 s.
10. Molodizhnyi tsentr «START». Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny. URL: <https://url.dpu.edu.ua/ZThmNDFjYm>
11. Molod v suchasni hromadi : navch.-metod. posib. / МОН України, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny, f-t sots. ta psykholoh. osvity, kaf. sots. ped. ta sots. roboty ; uklad. N. V. Levchenko. Uman : Vizavi, 2022. 125 s.

12. Naukova diialnist fakultetu sotsialnoi ta psikhologichnoi osvity UDPU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://fspo.udpu.edu.ua/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b0/> (data zapytu: 10.12.2023)
13. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna robota (Molodizhna robota)» za druhym rivnem vyshchoi osvity «mahistr» za spetsialnistiu «231 Sotsialna robota». Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny. URL: <https://url.udpu.edu.ua/NGIzOGNIYz> (data zapytu: 02.12.2023)
14. Piesha I. Napriamy ta zavdannia molodizhnoi polityky na rivni terytorialnoi hromady. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. 2019. Vyp. 3(42). S. 98–103.
15. Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do molodizhnoi roboty: teoriia i praktyka : monohrafiia / Nataliia Volodymyrivna Levchenko ; [nauk. red. N. M. Koliada] ; MON Ukrainy, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny. K. : Komprynt, 2023. 423 s.
16. Profesiinyi standart «Fakhivets z pytan molodi (molodizhnyi pratsivnyk)». URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/%D0%97%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E-> (data zapytu: 02.12.2023)
17. Profesiinyi standart «Fakhivets iz sotsialnoi roboty» (nakaz Minekonomiky №1179 vid 20.06.20). Reiestr profesiynykh standartiv. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/fahivec-z-pitan-molodi-molodiznij-pracivnik> (data zapytu: 02.12.2023)
18. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2021–2025 roky» (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-2020-%D1%80#Text> (data zapytu: 29.11.2023)
19. Sotsialna molodizhna polityka : navch. posibnyk / MON Ukrainy, Umanskyi DPU imeni Pavla Tychyny ; [uklad. N.M. Koliada, O.O. Kravchenko]. Uman : Zhovtyi O. O., 2010. 123 s.
20. Sotsialna molodizhna polityka : navchalno-metodychnyi posibnyk / MON Ukrainy, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny ; ukklad. N.V. Levchenko, N. M. Koliada, H. M. Kucher. Uman : VPTs «Vizavi», 2022. 104 s.
21. Sotsialna polityka : navchalnyi posibnyk / MON Ukrainy, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny ; [uklad. I.O. Karpych, N.M. Koliada]. Uman : Zhovtyi O. O., 2017. 136 s.
22. Sotsialna robota ta sotsialna osvita. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/> (data zapytu: 08.12.2023)
23. Stratehiia rozvytku derzhavnoi molodizhnoi polityky do 2030 roku. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-shvaliv-nacionalnu-strategiyu-derzhavnoyi-molodizhnoyi-politiki-do-2030-roku> (data zapytu: 07.12.2023)
24. Teoretyko-praktychni osnovy molodizhnoi roboty : navch.-metod. posib. / MON Ukrainy, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny, f-t sots. ta psikholog. osvity, kaf. sots. ped. ta sots. roboty ; ukklad. N.V. Levchenko. Kyiv : Komprynt, 2022. 90 s.
25. Teoriia i praktyka molodizhnoi roboty: navchalnyi posibnyk / MON Ukrainy, Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyny ; ukklad. N.V. Levchenko. Kyiv : Komprint, 2021. 92 s.
26. Koliada, N., Kravchenko, O., Berezhivska, L., ...Herasymenko, O., Shevchuk, O. Youth Policy: From Educational Subject to Scientific and Practical Developments. *Lecture Notes in Networks and Systemsthis link is disabled*, 2022, 319, pp. 1235–1241.
27. Levchenko, N., Isachenko, V., Morhai, L., Koliada, N., Polishchuk, N. Youth Work in a Higher Education Institution: Formation and Prospects of Development. *Lecture Notes in Networks and Systemsthis link is disabled*, 2022, 319, pp. 1242–1249.